

gieradu

bevegelses i samisk kunstverden
sirdimat sámi duodje- ja dáiddamáilmmis

Gierdu- bevegelseer i samisk kunstuerden sirdimat sámi duodje- ja dáiddamáilmmis

Oahpaheaddjibagadus

Oahpaheaddjibagadus geavahuvvo ovttas mildosiiguin main leat dieđut dáiddáriid ja čájáhusa bargguid birra. Webčájáhusge lea oaidninaláhkai dáppe www.skinn.org ja www.rdm.no guovvamánu 1.b. 2009 rájes.

Ulbmiljoavku

Vuodđoskuvlaoahppit ja joatkkaskuvlaoahppit.

Fágagullevašvuohta

Fágaid rastá: Historjá, servodatfága, dáidda ja duodji, dárogiealla ja KEO-fága.

Čájáhusa birra

Čájáhus lea ovttasbargu gaskal SKINN (Samorganisasjonen for kunstformidling i Nord-Norge (Dáiddagaskusteami ovtassearvi Davvi-Norggas)) ja RiddoDuottarMuseat, Sámi Vuorká Dávviriid, Kárašjogas. Prošeavtta ulbmilin lea ovdanbuktit min dálááiggi sámi dáiddáriid dáidaga. Dáidagat leat válđojuvvon RiddoDuottarMuseaid dáiddačoakkáldagas maid dál lea vátis geahččat danne go dat leat eanaš magasiinnain museas Kárašjogas. Dát čoakkáldat galgá muhtin beaivvi šaddat boahttevaš sámi dáiddamusean. Mii bidjat gažaldagaid dáiddadiskursii ja dasa mii čilge dan mii lea gustojeaddjin nátionála dáiddalávdis – girjáivuođaperspektiivva deatuhettiin. Mii leat dan oaivilis ahte min iežamet historjá leat vuodđuduvvon justa kultuvrralaš girjáivuhtii. Norggas leat dál dušše moadde čájáhusbáikki dáidagii mat leat vuolggahuvvon earás go euroamerihkas.

Leago nu ahte go ballat ahte mahkáš galggašeimmet leat provinsiealla

riikkaidgaskasaš oktavuodas, de eat luoitte girjáivuođa oppalašvuođa nátionála dáiddalávdaí?

Gaskkusteami mihttu

Govvadáidaga bokte dáhtošeimmet muitalit oahppiide mánggalágan sámi duohtavuodá birra, ja oahpásmahttit oahppiid buorebut ođđasat visuealla daidagii.

Dahkamušat ovdal fitnama

1. Mannet čađa ja ságastallet bagadusa sániid ja dajahusaíid birra.

2. Atnet interneahtha gávdnat dieđuid dáiddáriid birra guđet leat mielde. Gehččet: www.skinn.org, www.rdm.no, www.samiskkunstnersenter.no

3. Ságastallet čájáhusa tematihka birra. Maid dihtet oahppit sámevuodá birra? Leatgo soapmásat sámi sogalaččat, máhttetgo sániid/dajahusaíid? Dihtetgo sámi dáiddáriid birra guđet barget eará surggiin? Oahppi sáhtta čállit oanehaččat iežas miela mielde.

4. Gos lea Sápmi?

Čájáhusas

Gaskkusteaddji čohkke luohká, ja muitala oanehaččat čájáhusa birra. Vállje 1-2 dáidaga čájáhusas.

Oahppit galget čilget maid oidnet, almmá stivrekeahhtá assosiašuvnnaid.

Lasit eanet dieđuid oahppiide dáidaga ja dáiddára birra.

Gidde fuomášumi motiivii ja symbolaatnimii, ja guđe ávdnasat ja tehnikat leat geavahuvvon. Mo govve dat modernitehta árbevieru ektui?

Makkár historjjáid muitalit dáidagat oahppiide? Vállje ovttas vulobeale gaskkustanmetoda gaskkusteami joatkgas.

1. molssaeaktu

• Divtte oahppiid vázzit sierralaga čájáhusas birra, jus lea stuorra luohkká, de juohká gaskkusteaddji sin heivvolaš joavkkuide.

• Oahppit/joavkkut välljejit ovttas dáidaga guhtege, makkár historjjáid ráhkadit sii dán dáidagis?

• Juoge oahppi báhpára, divtte oahppiid čállit čoavddasániid välljejuvvon dáidagiidda.

• Čoahkkanit čađamannamii, ságastallamii ja digaštallamii. Oahppi/joavku muitala ieš dáidagis birra.

2. molssaeaktu

Vázzet ovttas luohkain čájáhusa čađa. Vállje dáidaga vulobeale vuollejoavkkuid vuodul.

Ideávuodđuduvvon:

Maid muitalit dáidagat sámi duohtavuodá birra? Buvtte ovdan ovttaláganvuodaid ja erohusaíid. Makkár historjjáid addet dáidagat oahppiide?

Ávnnasatnin:

Árbevirolaš ávdnasat (omd duodji) ja eará ávdnasat. Siđa oahppiid geahččat čájáhusas birra. Gallelágan ávdnasat ja tehnikat leat geavahuvvon?

Mytologiija:

• Maid dihtet oahppit sámi religiovvna, sápmelaččaid jorgalahttima kristtalašvuhtii, ja dálá eallinoainnu birra?

• Leatgo sámi máinnaseallit ja muitalusat oahppiide oahppásat? Buohtastahte Norrøna mytologiijain.

• Čájjet dáidagiid referánssaid sieidái ja animismii.

Dahkamušat maŋŋil fitnama

1. Digaštallet čájáhusa tematihka. Lavtte dan iežat vásáhussii identitehta hárrái, ja iežat kultuvrii.

2. Digaštallet makkár sadji sámii kultuvrras lea dálá servodagas, skuvlagirjiid ja media ovdanbuktima vuodul.

3. Dohppet ja atnit dáidaga sierra kreatiivva proseassas, sáhtta nannet daid dieđuid maid oahppit leat oamastan čájáhusa bokte.

a. Aslaug Juliussen: Gávna báikkálaš ávdnasiid mat sáhttet šaddat bázzin, dahje eará dáidagin. Sáhttago báikehistorjjás leat mihkkege mii sáhtta oalgguhit dihto ávdnasiidda, dahje dihto ideáide?

b. Geir Tore Holm: Čohkke gohpaid ja lihtiid mat sáhttet rievdaduvvot ođđa biergasiidda, juogo sieiva dáidagin, dahje ođđa atnobiervasidda. Dán sáhtta dahkat sieiva dáid-dafágan, dahje laktit daid fáttáide nugo mánggageardegeavahus ja birasgáhtten.

c. Válde muorabihtá ja likte dan. Sárggo dasa láva, ja vuoida bihtá oljjuin ja gunain.

4. Oahppičájáhus

Divtte oahppiid ráhkadit iežaset čájáhusa dain maid ieža leat ráhka-

dan čájáhusfitnama inspirašuvnnain. Oahppičájáhus sáhtta leat luohkálánjas dahje stuorat lanjas ovttas skuvlla eará luohkáiguin guđet leat fitnan čájáhusas. Bovdejekket váhne-miid ja diktet oahppiid ráhkadit albmá čájáhusrahpama omd. guossohit bruvssa, bolláid, doallat sártniid jna.

Sánit ja dajáhusat

Dáidda:

Duodji: Visot maid sáhtta gieđaguin ráhkadit mii gullá sámii duodjái.

Dáiddaduodji: Sámii dáiddaduodji

Sieidi: Luonddus bassi báiki, dávjá geađgi, várri, jávri. Sáhtta gullat oaffaruššamii.

Animisma: Oskkolaš oaivil ahte visot luonddus, sihke jápma ja ealli gáhp-pálagain lea siellu, ja leat ovttanálat, iežaset fámu bokte.

Leastadianisma:

Lutheralaš girkolaš moriiduslihkadus maid álggahii ruođa báhppa Lars Levi Læstadius(1800—61) ruođa beale Sámis. 1840-jagiid leavai moriidus Supmii ja Davvi-Norgii, ja lea das maŋŋil leavvan eará riikkaidege.

Maŋŋil 1900 moriidus juohkásii mángga searvegoddái. Leastadianisma gullá stáhtagirkui, muhto das lea sierra eahkedismállásat, gástta ja rihppaskuvla.

Prošeakta lea ožžon doarjaga dain:

- FRITT ORD
- Kulturkontakt Nord
- Sámi Dáiddafoanda
- Norgga Kulturráđđi
- DKS Nordland
- DKS Finnmark
- Sámi Kulturfóanda
- ABM-utvikling

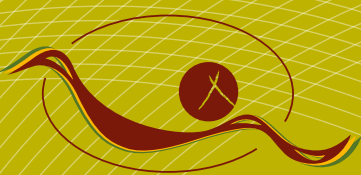
Almmuhandieđut:

- Prošeaktajođiheaddji: Eva Skotnes Vikjord
- Kurahtorat: Irene Snarby ja Eva Skotnes Vikjord
- Gaskkustanovddasvástideaddji: Vigdis Blaker
- Oahpaheaddjibagadusa lea ráhkadan SKINN ja RiddoDuottar-Museat, ovttas Randi Olstadain.

Eanet diedut:

SKINN
Postboks 541
8001 Bodø
post@skinn.org
Telefovdna: 75 52 73 66

www.skinn.org
www.rdm.no
www.gallerinettverk.no

RiddoDuottarMuseat

samorganisasjonen for kunstformidling i nord-norge

SKINN

